

NOTY O SENACIE

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Straż Marszałkowska

KANCELARIA SENATU
UL. WIEJSKA 6 | 00-902 WARSZAWA
TEL. 22 694 90 34 | FAX 22 694 93 06
senat@senat.gov.pl
www.senat.gov.pl

CZUWANIE NAD PORZĄDKIEM W PARLAMENCIE ORAZ SPOKOJEM POSŁÓW I SENATORÓW należy do Straży Marszałkowskiej, mającej wielowiekową tradycję. Do końca Rzeczypospolitej szlacheckiej zwierzchnikami straży byli marszałkowie wielcy koronni, a gdy sejmy odbywały się na Litwie – marszałkowie Wielkiego Księstwa Litewskiego. Należy przy tym pamiętać, że była to funkcja odrębna od wybieranego tylko na czas obrad marszałka sejmowego.

PRZEPISY DOTYCZĄCE BEZPIECZEŃSTWA SEJMÓW I ZAKRESU ZADAŃ STRAŻY MARSZAŁKOWSKIEJ zawarte były w konstytucjach, czyli ustawach, zwanych artykułami marszałkowskimi. Określały one rodzaje przestępstw i sankcje karne. Marszałek dysponował własnym sądem doraźnym (sąd marszałkowski), który rozpatrywał przestępstwa przeciwko królowi i sejmowi. Szlachcicowi groził wyrok przed sądem marszałkowskim, jego służbie natomiast karę wymierzała od razu straż. Osądzony mógł zostać karany „siedzeniem w wieży przez sześć niedziel”. W Warszawie wieża marszałkowska znajdowała się w narożnej części murów miejskich, przy zbiegu ulic Mostowej i Brzozowej.

Zdjęcie z publikacji „Parlament RP 1919–1927” pod redakcją prof. H. Mościckiego i prof. W. Dzwonkowskiego

Wiadomości o składzie straży pochodzą dopiero z XVII w. Żołnierze Straży Marszałkowskiej powszechnie nazywano węgrymi marszałkowskimi. Ich liczbę szacuje się na 120–150 osób. Powoływani byli spośród żołnierzy chorągwi węgierskiej, składającej się z wojskowych pochodzących z indywidualnego werbunku. „Marszałkowscy” nosili mundur piechoty węgierskiej: niebieski surdut z czerwonymi wyłogami, kamizelkę i białe spodnie.

Po odzyskaniu niepodległości po I wojnie światowej ochronę parlamentu przejęła ponownie Straż Marszałkowska, funkcjonująca w ramach Biura Sejmu i Senatu RP, a podlegała komendantowi, mianowanemu przez marszałka Sejmu. Podczas gdy władza straży w czasie I Rzeczypospolitej sięgała na 1 milę staropolską (7146 m) wokół miejsca obrad, po 1919 r. ograniczona została wyłącznie do budynków parlamentu. Do najważniejszych zadań należało zapewnienie bezpieczeństwa posłom i senatorom, utrzymanie porządku oraz zabezpieczenie przeciwpożarowe gmachu. Strażnicy mieli prawo noszenia broni również na zewnątrz budynków Sejmu i Senatu. Prawa wejścia na teren parlamentu nie miały ani policja, ani wojsko, jeśli nie uzyskały zgody marszałka. Atmosfera obrad i temperament obradujących były przyczyną upoważnienia straży do ingerencji nawet na sali obrad. Posłowie używali bowiem w czasie dyskusji niespotykanych obecnie argumentów: trąbienia, bicia w pulpity, śpiewania czy po prostu krzyku. Marszałek mógł również nakazać opuszczenie galerii przez publiczność, jeśli ta zakłócała porządek, np. przez bicie braw czy wtrącanie się do obrad, co nie było aż tak rzadkie. Straż Marszałkowska liczyła około 16 funkcjonariuszy, a jej komendantami bywali żołnierze wyróżniani w przeszłości wysokimi odznaczeniami wojskowymi, np. Krzyżem *Virtuti Militari*.

Jako wewnętrzna instytucja ochrony Sejmu Straż Marszałkowska rozpoczęła swą powojenną działalność w pierwszych miesiącach pracy Sejmu, wyłonionego w lutym 1947 r. Obecnie stanowi statutową jednostkę organizacyjną Kancelarii Sejmu, liczącą ok. 150 osób, a do zakresu jej działania należy przede wszystkim zapewnienie porządku i bezpieczeństwa na terenie parlamentu oraz w budynkach będących w zarządzie lub dyspozycji Kancelarii Sejmu.

STRAŻNICY STRAŻY MARSZAŁKOWSKIEJ są jednolicie umundurowani. W zależności od sytuacji noszą granatowe mundury galowe lub służbowe. Przy ich projektowaniu wzorowano się na mundurach wojskowych. Ubiór galowy noszą strażnicy pilnujący bezpieczeństwa posłów i senatorów podczas plenarnych posiedzeń Sejmu i Senatu, w dniach świąt państwowych oraz podczas uroczystości z udziałem najwyższych władz. Składa się z dwurzędowej marynarki zapinanej na 3 guziki i spodni z lampasami koloru czarnego. Całości dopełniają biała koszula, granatowy krawat i czarne półbuty oraz żółty galowy sznur, wzorowany na sznurze oficerskim. Na klapach marynarki wyszyte są bajorkiem złotego koloru stylizowane litery SM w otocze z liści dębu. Ten sam motyw liści dębu znajduje się na otoku czapki. Mundur służbowy różni się od galowego tym, że marynarka jest jednorzędowa, z górnymi kieszeniami, a przy spodniach nie ma lampasów. Mundur komendanta Straży Marszałkowskiej wyróżnia się sznurem galowym, wzorowanym na sznurze generalskim. Ponadto na klapach jego marynarki wyhaftowane są orły, a lampasy na spodniach mają większą szerokość.